

גיטין כא

משה שווערד

1. ספר שערים מצויינים בהלכה

דאמרינן אקנויי מקנה להו. הקשה הרשב"א אפי' כי מקנה להו זקן מאי הוי, והא אינהו לא ידעי דזקן מקנה להו, והאיך קונין, ומאי שנא מהא דאמרינן ביבמות (נב:): העודר בנכסי הגר וסבור דשלו הן לא קנה. ותירץ דשאני התם היכא דאיכא דעת אחרת מקנה דבוה לא בעי כוונה לקנייה. ומסביר בשו"ת באר יצחק (או"ח סי' א) דבכל זכייה שמזכין לו החפץ הא חסר בזה כוונת הקונה, אלא דכיון דדעת אחרת מקנה לו שאני, וכיון דדעת המזכה להקנות להזוכה, לכן זכה אף בלא כוונה משא"כ להוציא מרשות הנותן דלא

2. ספר שערים מצויינים בהלכה

ולא אמרינן שהחצר והמתנה באין כאחד. ויש להעיר שכתב בחק יעקב (או"ח סי' תמד סק"ח) בערב פסח שחל בשבת ושכח למכור החמץ, שכתב שם שיתן החמץ במתנה לגוי, והיינו שהוא מקנה לו החדר שהחמץ מונח שם ע"י מסירת המפתח ופתח הדלת ויסגור, ואם מתיירא מהפסד, מותר לו גם למכור, דלא נאסר מכירה זו בשבת שאינו עושה זאת אלא כדי להנצל מאיסור חמץ. ועי' מה שכתבנו בשמ"ב (ח"ג סי' קטו סק"ד) שהכאנו דברי החולקים עליו, והמסכימים עמו. ועכ"פ לפי

דף קא. קנאתהו ומתגרשת בו. פרש"י דקנאתהו לעבד בשטר מתנה זה והגט שבידו, דהוה ליה האי עבד כחצרה, וגיטה וחצירה באו לה כאחד. וכ"כ הרשב"א והריטב"א. ועי' בשו"ע (חור"מ סי' קצח ס"ה) מי שקנה מטלטלין המונחין בחצר, ושכר את החצר, קנה המטלטלין שבו. וכתב שם הש"ך (סק"ז) דוקא כשהשכיר לו מתחלה החצר, ואח"כ הקנה לו המטלטלים, אבל שניהם כאחד לא. וכ"כ עו"ש (סי' רב סק"ג). ובקצה"ח (סי' קצח סק"ב, סי' רב סק"ג) הביא דגם בשטמ"ק במס' ב"מ כתב כן, אבל קשה

דברי הקצה"ח שמחלק דהאשה גבי גיטה שאני, אבל בעלמא צריך לקנות מקודם החצר ואח"כ הדברים ומטלטלים שהם בתוכן. א"כ עצת הח"י צ"ע עוד. אלא לפי מה שכתבנו בשמ"ב (סי' קיד) דגבי מכירת חמץ מהני גם מכירה גרוע, עפ"י דברי הר"ן דחמץ אינו ברשותו של אדם אלא דהתורה עשתה ברשותו לגבי זה שלא ביער החמץ שיעבור על הלאו, ולכן בגילוי דעת נמי מהני, א"כ אפשר דלגבי איסור חמץ מהני גם באופן ששניהם באין כאחד.

3. תוספות מסכת גיטין דף כא עמוד א

והילכתא בכפות - כפות וישן בעינן כדמשמע לקמן בהזורק (דף עח.) דאמר כתב לה גט ונתנו ביד עבדה ישן ומשמרתו הרי זה גט ניעור אינו גט דהויא חצר המשתמרת שלא לדעתה ...

4. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף כא עמוד א

והא דאמרי' והלכתא בכפות משמע דכפות לחודיה קנה ואע"פ שהוא נעור ומשמרתו, ומיהו מההיא דריש פ"ק דב"מ דאמרי' גבי משוך בהמה זו לקנותה וקני כלים שעליה דאוקימנא לה בכפותה ליכא למשמע מידי מינה דלא בעינן ישן והתם בבהמה דאינה משתמרת לדעתה בין ישנה בין נעורה כישנה דמיא דחצר המשתמרת לדעת הבעלים היא, אבל מהא דהכא איכא למשמע מינה. ומיהו ק"ל מהא דאמרי' לקמן בר"פ הוורק אמר רבא כתב לה גט ונתנו ביד עבדו ישן ומשמרתו הרי זה גט נעור ומשמרתו אינו גט והויא לה חצר המשתמרת שלא לדעתה ואקשי' ישן ומשמרתו הרי זה גט אמאי חצר המהלכת היא וחצר המהלכת לא קנה וכ"ת ישן שאני והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות, אלמא מדמוקמי' ישן דקאמר בכפות ש"מ דנעור נמי דקאמר דאינו גט אפי' בכפות קאמר משום דהו"ל חצר שאינה משתמרת לדעתה, אלמא ישן וכפות בעינן אבל ישן בלא כפות א"נ כפות ונעור לא דתרתו בעינן חצר שאינה מהלכת ומשתמרת לדעתה של אשה. ובתוספות אמרו דאפשר היה לתרץ דהתם ה"ק והלכתא בכפות קנה וכיון שכן אף ישן הו"ל ככפות, והלכך ישן לחודיה א"נ כפות לחודיה הרי זה גט, ואינו מחזור דא"כ אמאי נקט בנעור טעמא דאינו גט משום דהו"ל חצר המשתמרת שלא לדעתה תיפוק ליה דהו"ל חצר המהלכת ואפי' עומד ויושב לא קנה, אלא ודאי נראה דתרויהו בעי' ישן וכפות והכא חדא מינייהו נקט וה"ל לאידך. והרמב"ם ז"ל כ' כתב גט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו כיון שזכתה בעבד זכתה בגט ונתגרשה אם היה כפות ואם אינו כפות ונעור קנתה העבד ולא נתגרשה עד שיגיע הגט לידה ע"כ, ולפי דבריו התם ה"פ והלכתא בכפות שהכל תלוי בכפות, והכי קאמר כפות ומשמרתו בין ישן בין נעור ה"ז גט, אינו כפות בין ישן בין נעור אינו גט, ואינו נראה ואינו מתישב בהלכה כלל דא"כ אמאי נקט רבא ישן ונעור דהא נעור וישן לא מעלה ולא מוריד כלל, ועוד אמאי נקט בנעור טעמא דאינו משתמר לדעתה, אלא ודאי נעור אע"פ שהוא כפות אינו משתמר לדעתה אלא לדעת עצמו ואנן משתמר לדעתה בעינן. והרב בעל הלכות ז"ל כתב דוקא ישן וכפות דתרתו בעינן וכן עיקר, והא דלא קאמר הכא והלכתא בכפות וישן מסתבר לי משום דרבא לא אזכר הכא לא ישן ולא נעור אלא דאנן הוא דאקשינן עליה מחצר המהלכת ואותה קושיא היא שאנו מחזרין לתרץ, והלכך כי אוקימנא בכפות איתרצא לה ההיא קושיא ותו לא איצטריכינו לאדכורי ישן דממילא ידעינן לה מאידך דרבא דאמר לה בהדיא.

5. ספר דבר יעקב

ח"ה האמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות - [הרא"ש [להלן עת].] מקשה למה ישן לבד אינו מספיק הרי אינו מהלך. [תירץ] כיון שאם יתעורר יהיה מהלך, לכן אף כשישן פסול. ומקשה דא"כ גם כשהוא ישן יהיה פסול של משתמר שלא לדעתה כיון שאם יתעורר יהיה משתמר שלא לדעתה. ותירץ שיש חילוק בין פסול מהלך לפסול משתמר שלא לדעתה, דפסול חצר מהלכת הוי משום שאינו דומיא דיד, ולכן גם כשהוא ישן אינו דומיא דיד כיון שיכול להתעורר ולהלך, משא"כ פסול דאינו משתמר לדעתו אינו גזה"כ אלא סברא שאין אדם רוצה שיהיו חפציו מונחים אלא במקום שהם נשמרים מדעתו, ולכן אם ישן והיא משמרתו קונה.

6. ספר דבר יעקב

י' תד"ה והלכתא בכפות - כפות וישן בעינן וכו' - שיטת רש"י והתוס' [כאן ובב"ק יב.]. והרא"ש [להלן עת. סימן ה ובב"ק יב.]. שבעינן גם כפות וגם ישן, בעינן כפות כדי שלא יהיה מהלך, ובעינן ישן כדי שיהיה משתמר לדעתה. שיטת הרמב"ם [מכירה ג-יב וגירו' ה-ז] שמספיק כפות לבד, [שקונה והוי גט], ומש"כ בגמ' והלכתא בכפות מבארים הרשב"א כאן והר"ן [דף עת.]. הלכתא שתלוי רק בכפות, והגמ' חוזרת בה ממה שאמרה מקודם שתלוי בישן.

וכתבו הרא"ש בשם הריצב"א והג' אשרי בב"ק בשם מהר"ח שמיירי בכפות רק ברגליו ולכן אינו מהלך, ואכתי יכול לשמור ולכן בעינן שיהיה ישן, אבל אם יהיה כפות בידיו וברגליו א"צ שיהיה ישן, דמחמת שכפות בידיו אינו יכול לשמור, והוי משתמר ע"י הבעלים, ומחמת שכפות ברגליו אינו מהלך. הרא"ש חולק וסובר שאפי' כפות בידיו ורגליו יכול לשמור [דיכול לצעוק בפיו]. והנה הרשב"א אצלנו מקשה למה הגמ' כאן

לא הזכירה שמיירי גם בישן. הרא"ש [דף עת סימן ה] כתב שלפי הריצב"א אפשר לפרש דכוונת הגמ' כאן לכפות בידיו ורגליו, ולכן הגמ' לא העמידה שמיירי גם בישן. [עיי' להלן אות יב].

שכן אב מקבל גט לכתו קטנה בע"כ. מבואר
 מזה דמה שזכתה התורה להאב לקבל
 גירושי בתו הקטנה זהו מתורת שליחות.
 והקשה הפני יהושע לקמן (סד: ד"ה וכל
 שאינה יכולה לשמור גיטה) כיון דהקטנה אינה
 יכולה לשמור גיטה, ליתא בתורת גט כלל ע"י
 עצמה, א"כ היאך נעשה האב שליח, הא ליתא
 בדנפשה, והא קי"ל בש"ס בפשיטות דכל שאין
 שייך לעצמו אינו יכול לעשות שליח. ובתשו'
 שיבת ציון (סי' פו) הביא בשם אביו רכינו בעל
 נוב"י לתרץ, דכיון שבודאי עתידה להתגדל
 ולהגיע לעונת הפעוטות, שפיר מיחשב מילתא
 דאיתא בדנפשה, ע"י שם שהאריך בזה. ונ"ל
 ראייה לדבריו מתוס' לקמן (כב: ד"ה והא לאו

8. רש"י גיטין דף כא/ב

לא אפשר למקצייה - דשייך במצות ואינו רשאי לחבל בו ואם חבל בו יוצא לחירות בראשי אברים אלמא אינו רשאי לחבל בו:

9. רש"י מסכת גיטין דף כא עמוד ב

רש"י ד"ה לא אפשר למקצייה. ואם חבל בו יצא לחירות כו' אלמא כו'. לכאורה בלא"ה כיון דיצא לחירות א"כ אינו שלו והוי כגזל גט הכתוב דמבואר בש"ע סי' ק"כ ס"ב דפסול. ואין לומר דאבר הנחתך ממנו דינו כמת דאסור בהנאה לפיכך לא שייך בו גזילה וכתבו על אה"נ כשר. דבב"ק (פה) אמר דכסיפא ליה מילתא למישקל מבשרו למשדייה לכלבים משמע דמותר בהנאה. ואולי כיון דיוצא לחירות מחמת קטיעת היד לכן שייך היד להאדון:

10. מהרי"ץ חיות

המהרצ"ח מקשה למה הוצרך רש"י להוכיח
 שאסור לחבול בו מזה שיוצא לחירות, הרי מפורש
 בגמ' [ב"ק פח.] שלפי רבנן דר' יהודה עבד הוי
 בכלל אחיך ולכן המבייש עבד חייב בושת, וא"כ
 פשיטא שאסור לחבול בו. ונראה די"ל שהגמ' מיירי
 בעבד של חבירו, ורש"י רוצה להוכיח שאף לחבול
 בעבד שלו ג"כ אינו רשאי. [ע"י לעיל יב. אות י.]

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

יצא זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה. יש מקשים איך שולחים גט למרחוק, הא בעינן "וכתב ונתן" שלא יהא מחוסר מעשה, והכא מחוסר הבאה ליד האשה. ובשו"ת עונג יו"ט (סי' יח) מתרץ, דהא דאמרינן במס' נזיר (מה.) דמחוסר הבאה מיקרי מחוסר מעשה, משום דא"א בענין אחר, ויש לו קביעות מקום לעשות באופן שמחוסר מעשה, אבל גבי גט דבידו לכתוב הגט במקום שהיא עומדת שם, או שתבא אליו לכתוב וליתן לה, בזה אמרינן דמחוסר הבאה לא מיקרי מחוסר מעשה.

12. תוספות מסכת גיטין דף כא עמוד ב

תלמוד לומר וכתב לה מ"מ - וא"ת ואימא וכתב כלל ספר פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל ונתן חזר וכלל אע"ג דלא מייתי אלא כללא קמא הכי נמי אשכחן בפ"ק דקידושין (דף כא:): מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול וכו' ת"ל ולקחת כל דבר הניקה ביד ולא מייתי בברייתא כללא בתרא ובסוגיא דהתם מוכח דכלל ופרט וכלל קא דריש ונתת באזנו חזר וכלל.

13. תוספות מסכת גיטין דף כא עמוד ב

שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות - תימה הא אם מת אביה או אם מכר לא חשיב תו בית אביה כדתנן בהשותפין (בנדרים דף מו.) קונם לביתך שאיני נכנס שדך שאיני לוקח מת או מכר לאחר מותר ויש לומר דכל יוצאי חלציו קרוים בית אביו ואפילו שמת כדכתיב (בראשית לח) שבי אלמנה בית אביך גבי תמר וכבר מת אביה כדמוכחי קראי.

14. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף כא עמוד ב

הא דאמרי' ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות, מסתברא דלאו דוקא נקט לשון זה דבכי האי ודאי משמע דהו"ל כריתות דהא [אם] מכרן האב או שמת מותרת ליכנס בהן וכדאמרי' בנדרים פרק השותפין קונם לביתך איני נכנס מת או שמכרו ה"ז מותר, אלא הכא באומר לה ע"מ שלא תלכי לבית זה של אביך לעולם דאז אסורה לעולם וכדתנן קונם בית זה שאיני נכנס הרי זה אסור לעולם, ומ"מ אכתי ק"ל דהא איפשר דנפל הבית בחייה והו"ל כריתות דכיון דאפשר אע"פ שאינו בריא, כריתות קרינא ביה, וכדאמרי' (פ"ג ב') ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חייכי שאין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות אלמא כיון דאפשר דההוא גברא מיית ברישא כריתות קרינא ביה, ושמא מיתה שאני דשכיחא אבל לנפילה לא חיישינן, א"נ י"ל דאע"פ שנסתר הבית לא אמרי' בכי הא נפל אזדא דהתם גבי שוכר אמרי' (ב"מ ק"ג א) נפל אזדא דלדירה שכרו ולא לראות בו בחורבנו אבל לגבי איסור אף בקרקעו אסור ליכנס דאפילו דריסת הרגל אסר עליה, דבין שיהא הבית כמות שהיה בשעת תנאו או שנפל לאחר מכאן לעולם אסורה בו שכניסת קרקע זה אסר עליה והארץ לעולם עומדת, וזה נראה יותר וכן נראה מן התוספתא כמו שאנו עתידין לכתוב בפ' המגרש בס"ד. ...

15. דף על הדף גיטין דף כא עמוד ב

בגמ': ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה. בבעל הטורים (כי תצא) כתב, ג' פעמים מצינו בתנ"ך 'ספר כריתות', וזהו כנגד שלשה דברים שבהם האשה נקנית, ואף על פי כן הדרך לגרשה היא אחת בלבד, על ידי ספר. החיד"א (נחל קדומים, כי תצא) כתב, 'וכתב לה ספר כריתות' - סופי תבות 'בהרת', רמז למה שאמרו חז"ל (יבמות סג, ב), 'אשה רעה צרעת לבעלה', יגרשנה ויתרפא.

16. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף כא עמוד ב

מתני' אין כותבין במחובר לקרקע. כלומר משום דכשקוצץ מן הקרקע ה"ל מחוסר תלישה ואפי' אם נתן לה את הקרקע פסול משום דכתיב ספר מה ספר מיוחד שהוא בתלוש אף כל דבר שהוא בתלוש, וה"ג לה בירושלמי. ואע"ג דבגמרינן אמרי' דספר לספירת דברים בעלמא הוא דאתא מ"מ מדאפקיה בלשון ספר קמ"ל דספירה בתלוש בעל. וי"מ משום דכתיב ונתן בידה דבר הניתן מיד ליד דהיינו תלוש ומעיקרא אשמעי' מתני' דעל הקרן של פרה ועל היד של עבד כשר והוא שיתן לה את הפרה ואת העבד אבל קצץ לא, ואח"כ קתני דכתבו על המחובר לקרקע אע"פ שלא קצץ אלא שנתן לה את הקרקע פסול ומן הטעם שכתבנו.

17. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף כא עמוד ב

כתבו על המחובר תלשו חתמו ונתנו לה כשר ואוקימנא לה בגמ' כר"א דאמר עדי מסירה כרתי וכי כתיב וכתב אכתיבת הגט הוא דכתיב, וה"ק אין כותבין טופס שמא יכתוב תורף כתבו לטופס ותלשו כתבו לתורף ונתנו לה כשר, ואע"ג דחתמו שנינו חתמו דהכא היינו השלימו, וכענין חותמיהן של ברכות (ברכות נ"ד א') דהיינו עיקר הברכות וכלן מלשון חותם תכנית, ואתיא דלא

כסוגין דבריש מכלתין דאוקימנא לה כר"מ וכדמוקי לה ר"ל בשמעתין דהכא נמי, וטעמייהו דהני רבנן דמוקמי לה כר"א אע"ג דסתם מתני' כר"מ ואע"ג דחתמו שנינו משום דלא משמע להו דנגזור תורף אטו חתימה.

18. ספר דבר יעקב

ב. הרש"ש [לעיל יט.] והאור"ש [גירו' א-ו] מקשים אם ממעטים שקרקע פסול לכתוב עליו גט, א"כ למה כתב גט על יד של עבד כשר, הרי עבדים הוקשו לקרקעות.

[והנה הריטב"א [ד"ה אין] הרגיש בקושיה וביאר דכאן מה שממעטים מחובר מהפסוק ונתן אין זה מיעוט של גזירת הכתוב, אלא אלא זה פשטיה דקרא שצריך דבר הניתן ולכן כל דבר שלא ניתן מיד ליד לא מהני, וקרקע לא ניתן מיד ליד משא"כ עבד. וביאור דבריו דמה שנתמעט כאן קרקע הוי משום שלא ניתן מיד ליד ולא משום שהוי קרקע, וקרקע כזאת שניתן מיד ליד כשר ולכן עבד כשר, וכן עציץ נקוב כשר.]

19. ספר שערים מצויינים בהלכה

על עלה של עציץ נקוב כו' פסול, גזרה שמא יקטום. משמע דאם העציץ אינו נקוב כשר. והרמ"א (אהע"ז סי' קכד ס"ד) כתב, וה"ה בעציץ שאינו נקוב פסול, ויש אומרים דכשאינו נקוב לא גזרינן שמא יקטום. ופירשו בחלקת מחוקק (סי' ק"ג) ובבית שמואל (סי' ק"ד) אהא דאמר דה"ה בעציץ שאינו נקוב פסול, אע"ג דלאו מחובר הוא, מ"מ גזרינן שמא יקטום, ואסור להשיטות דפוסקים דאיכא קציצה גם בתלוש. ועי' בדברינו לעיל (ד"ה יצא זה). ועי' במס' שבת (צה.) התולש מעציץ שאינו נקוב פטור אבל אסור, ומבואר נמי דמן התורה דינו כתלוש. ועי' מה שכתבנו במס' פסחים (לה: ד"ה שזרעו בעציץ שאינו נקוב) דמבואר משם דאם הופרש ממנה תרומות ומעשרות יוצאים בה ידי חובת מצוה, וממילא מברכין עליה המוציא לחם מן הארץ ובהמ"ז, ומשמע דינו כמחובר. ובמס' סוכה (יא. ד"ה וגידולן מן הארץ) כתבנו, אם מותר לסכך בו הסוכה, וע"ע בשמ"ב ה' סוכה (סי' קלד סק"ד). וכן לענין לולב הבאנו בשמ"ב (סי' קלו סק"ו) בלולב שגדל בעציץ שאינו נקוב אם כשר הוא. וצריך טעם לכל זה, דבהא הוי כמחובר לקרקע, ובהא לא הוי כמחובר לקרקע.